

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van LiemersNovum

Overwegende

- dat LiemersNovum verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan haar leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij LiemersNovum op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat LiemersNovum een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen LiemersNovum werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- dat LiemersNovum in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-)partners gezinsleden, familieleden en huisvrienden;
- dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere huisgenoten;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor LiemersNovum werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van LiemersNovum zorg, begeleiding, onderwijs of een andere vorm van ondersteuning biedt.
- dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende:

de Wet bescherming persoonsgegevens;
de Wet op de jeugdzorg alsmede de komende Jeugdwet;
de Wet maatschappelijke ondersteuning.

stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Het doel, de reikwijdte en de functies van de meldcode

Op grond van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (1 juli 2013) zijn de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en justitie verplicht een meldcode vast te stellen.

De verplichting om een meldcode te hanteren heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze ondersteuning van beroepskrachten in de vorm van een stappenplan levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, doordat eerder passende hulp geboden kan worden aan jeugdigen die hiermee te maken hebben.

Scholen zijn een belangrijke vindplaats van signalen. Onderwijsprofessionals zijn intensief betrokken bij hun leerlingen en hebben vaak meerdere jaren achtereen te maken met een leerling. Wanneer zich signalen voordoen van huiselijk geweld of kindermishandeling, is het van belang dat er zorgvuldig wordt gehandeld, zodat indien nodig snel en adequaat hulp geboden kan worden.

Professionals voelen zich vaak onthand als ze te maken krijgen met huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode maakt tijdige signalering gemakkelijker en biedt een handvat om adequaat en zorgvuldig om te gaan met signalen, zodat een afgewogen keuze mogelijk wordt. Deze meldcode bevat een stappenplan, dat beroepskrachten stap voor stap leidt door het proces vanaf het moment van signaleren tot aan het moment waarop een beslissing genomen wordt over het al dan niet doen van een melding.

Criteria voor de inspectie

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de inspectie scholen op drie punten bevragen om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de meldcode:

- het beschikken over een meldcode
- de randvoorwaarden voor toepassing van de meldcode in een veilig werk- en meldklimaat
- de feitelijke toepassing van de meldcode.

Beschrijving stappenplan

De stappen gaan in op het proces vanaf het moment dat er signalen zijn.

Signaleren is een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van de personeelsleden, die binnen LiemersNovum werkzaam zijn. Het signaleren is een grondhouding, die in ieder contact met ouders, leerlingen etc. wordt verondersteld.

De volgorde van de stappen, zoals beschreven in het stappenplan, is niet dwingend. Het gaat erom dat personeelsleden op enig moment alle stappen in het proces hebben doorlopen, alvorens er een besluit genomen wordt over het al dan niet doen van een melding. Stappen kunnen ook meerdere malen worden doorlopen (bijvoorbeeld het inwinnen van advies).

Geen meldplicht

In de Wet verplichte meldcode spreekt men van een meldrecht; aan de meldcode zit geen meld*plicht* vast. Een meldplicht voegt niets toe aan een goed en breed toegepaste verplichte meldcode. Het handelen van professionals staat centraal. Een professional kan, na het zorgvuldig doorlopen van de stappen, besluiten niet te melden. Bijvoorbeeld wanneer hij de leerling voldoende denkt te kunnen beschermen door zelf hulp te organiseren.

Verantwoordelijkheden van LiemersNovum

Gelet op de Wet verplichte meldcode en gericht op het scheppen van een veilig werk- en meldklimaat draagt het bevoegd gezag van LiemersNovum er zorg voor dat:

- er binnen de organisatie een meldcode beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de wet;
- er binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode wordt opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit bij de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen.

Wanneer is het stappenplan niet van toepassing?

Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een leerling, dan dienen de signalen bij de directie of het bevoegd gezag gemeld te worden.

In dat geval is dit stappenplan **niet** van toepassing.

De Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs (1999), ook wel de meld- en aangifteplicht genoemd, verplicht medewerkers om het bevoegd gezag onmiddellijk te informeren als zij het vermoeden hebben van of informatie krijgen over, op welke manier dan ook, een mogelijk zedendelict, gepleegd door een medewerker van de school jegens een minderjarige leerling. Het bevoegd gezag is, als er een vermoeden bestaat dat een personeelslid zich schuldig maakt aan een seksueel delict jegens een minderjarige leerling, vervolgens verplicht om aangifte te doen.

Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast.
- Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.
- Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling zo nodig gebruik van een signaleringsinstrument (zie bijlage A).
- Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk.
- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.
Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontcracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis (Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling) of een deskundige op het gebied van letselduiding

- Bespreek de signalen met een deskundige collega, bij voorkeur de intern begeleider/directeur.
- De IB-er/directeur kan zo nodig advies vragen aan Veilig Thuis of aan een deskundige op het gebied van letselduiding, als er behoefte is aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak) van letsel.
- Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het leerlingdossier.

Advies bij specifieke vormen van geweld over mogelijke risico's van vervolgstappen

Wanneer er onvoldoende kennis binnen de organisatie aanwezig is over de aanpak van specifieke vormen van geweld, zoals eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking, vraag dan **altijd** advies aan Veilig Thuis over de vervolgstappen. Dit advies is van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig af te kunnen wegen en zo nodig te kiezen voor een andere aanpak of een andere volgorde van stappen.

Stap 3: Gesprek met de ouders/verzorgers

- Bespreek de signalen met de ouders/verzorgers.
- Heeft u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouders/verzorgers, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis.
- Indien de specifieke situatie dit wenselijk maakt, behoort ook een (apart) gesprek met de leerling tot de mogelijkheden.
  1. Leg de ouders/verzorgers het doel uit van het gesprek;
  2. Beschrijf de feiten die u heeft vastgesteld en de waarnemingen die u heeft gedaan;
  3. Nodig de ouders/verzorgers uit om een reactie hierop te geven;
  4. Kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders/verzorgers, is alleen mogelijk als:

- er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van uzelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen heeft om te veronderstellen dat de leerling/ouders/verzorgers door dit gesprek het contact met u zal/zullen verbreken en dat de leerling daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijk geweld.

Melding in de Verwijsindex Regio Arnhem (Vira)

Overweeg bij het zetten van stap 3 of het noodzakelijk is om, gelet op de bedreiging van de ontwikkeling van de leerling, ook een melding te doen in de verwijsindex risicojongeren.

Het doen van een melding in de Vira wordt vooraf besproken met ouders.

Een melding in de verwijsindex is **geen** alternatief voor het doen van een melding van kindermishandeling bij Veilig Thuis.

Ga daarom, ook als u besluit tot een melding in de verwijsindex, door met stap 4 en 5 van de meldcode als uw vermoeden van kindermishandeling door het gesprek met de ouders niet is weggenomen.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling en vraag in geval van twijfel altijd (opnieuw) advies aan Veilig Thuis

- Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders/verzorgers het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.
- Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling zo nodig gebruik van een risico-taxatieinstrument (zie bijlage B).
- Raadpleeg in geval van twijfel altijd (opnieuw) Veilig Thuis. Zij bieden ondersteuning bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over vervolgstappen.

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw leerling en zijn gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de leerling en/of ouders/verzorgers

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij Veilig Thuis;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met Veilig Thuis wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.
- bespreek de melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en met de ouders/verzorgers. Omdat onze leerlingen veelal jonger zijn dan 12 jaar, geldt voor ons dat we in dat geval alleen met de ouders/verzorgers de melding bespreken:
  1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
  2. Vraag de leerling/ouders/verzorgers uitdrukkelijk om een reactie;
  3. In geval van bezwaren van de leerling/ouders/verzorgers, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
  4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinsleden te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling en zijn gezinsleden door het doen van een melding daartegen te beschermen;
  5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinsleden de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling of ouders/verzorgers over de melding kunt u afzien:

- als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling daardoor het contact met u zal verbreken.

Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over het al dan niet doen van een melding

Ten aanzien van het zetten van de stappen geldt dat het zetten van de eerste stap een verantwoordelijkheid is van de beroepskracht, die direct onderwijs, zorg of ondersteuning aan de leerling geeft.

Vanaf stap 2 komen de intern begeleider en directeur in beeld en nemen deze de verantwoordelijkheid voor het nemen van de stappen over.

De verantwoordelijkheid voor stap 5 (het al dan niet doen van een melding) ligt bij de schoolleiding. De directeur stemt het besluit af met het bestuur.

De meldcode inpassen in bestaande werkprocessen

De stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn eenvoudig in te passen in de gangbare zorgroute van het primair onderwijs. Voor het implementeren van de meldcode zijn in principe dan ook geen nieuwe structuren of procedures nodig.

Op de volgende pagina zijn de stappen in de zorgstructuur van het primair onderwijs en de stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling naast elkaar in een schema gezet. Stap 3 in de meldcode is 'gesprek met de cliënt'. In het primair onderwijs gaat het hier om de ouders van leerlingen. Scholen hebben de opdracht om met ouders te spreken over de ontwikkeling van hun kind. Vanaf stap 1 en bij elke stap opnieuw. Juist ook als er zorgen zijn, zoals (vermoedens van) kindermishandeling. Om die reden komt 'in gesprek met ouders' in het schema bij elke stap terug.

De vijf verplichte stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ingepast in de bestaande werkprocessen

Stappen in de zorgroute	Stappen in de Meldcode
<p>Stap 1: observeren, signaleren, analyseren en begeleiden Leerkracht begeleidt de leerling en observeert en signaleert belemmeringen in de ontwikkeling</p>	<p>Stap 1: in kaart brengen van signalen</p>
↓ bespreken met ouders	↓ Stap 3: gesprek met ouders
<p>Stap 2: collegiale consultatie Leerkracht deelt eventuele vermoedens van zorg met collega's en intern begeleider (evt. in groeps- of leerlingbespreking)</p>	<p>Stap 2: collegiale consultatie en zo nodig raadplegen Veilig Thuis</p>
↓ bespreken met ouders	↓ Stap 3: gesprek met ouders
<p>Stap 3: overleg in multidisciplinair ondersteuningsteam op school + uitvoering acties Leerkracht en IB-er bespreken zorgen rond kind/gezin in ondersteuningsteam op school met zorgpartners (en ouders); handelings- en oplossingsgerichte beoordeling van onderwijs- en zorgbehoeften, afspraken inzet benodigde hulp, handelingsgerichte adviezen voor leerkracht en ouders, voorbereiden (integrale) indicaties en gecombineerde onderwijs- en zorgarrangementen</p>	<p>Stap 4: (multidisciplinair) wegen van signalen Stap 5: beslissen: hulp bieden en/of melden bij Veilig Thuis</p>
↓ bespreken met ouders	↓ Stap 3: gesprek met ouders
<p>Stap 4: evt. overleg in multidisciplinair (bovenschools) ZAT + uitvoering acties Bespreking hulpvraag kind/ouders en van inbrenger (school of zorgpartner) in ZAT; handelings- en oplossingsgerichte beoordeling van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, afspraken inzet benodigde hulp, handelingsgerichte adviezen voor leerkracht en ouders</p>	<p>Stap 4: (multidisciplinair) wegen van signalen Stap 5: beslissen: hulp bieden en/of melden bij Veilig Thuis</p>
↓ bespreken met ouders	↓ Stap 3: gesprek met ouders
<p>Stap 5: nazorg en evaluatie Evaluatie van geboden adviezen en interventies, nazorg voor kind/ouders en signalering van eventuele knelpunten t.b.v. beleidsadviezen voor scholen, zorgpartners, schoolbesturen en gemeenten</p>	<p>Stap 6: volgen en afsluiten</p>